Ե. ՏԱՐԻ 1409 ԹՎԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 4380 ՀՈՌԻ 6 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1888 (Ն. Տ.) 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1888 20 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1306

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՔ Է ՈՒՂԿԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գնահատակ արժէք	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան	
Թղթատարով տարեկան »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական	
Թղթատարով վեցամսեայ »	120
Օտար երկիրներէ տարեկան Ֆրանք	58
» » վեցամսեայ »	26

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեանս զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1888

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՔՈՒԼԱՐԵՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ Հայոց նոր Պատրիարքին ընտրութեան գործն այս անգամ մասնաւորապէս փափուկ և կնճռաւոր պարագայից մէջ կը ներկայանայ բովանդակ Ազգին և Տեսաց Երեսփոխանաց ուշադրութեան։ Նախ և առաջ, Ազգին ներքին և յարաբերական վիճակը մեծապէս նիւթ կ'ընծայէ խորին մտահոգութեան։ Ընդհանուր գժգոհութիւնը մը կայ կեդրոնական և գաւառային գործոց արդի վիճակին դէմ, և այս դժգոհութիւն անտեղի չէ։ Կեդրոնական իշխանութեան ոյժ և հեղինակութիւն կը պակսին։ գաւառներէն ալ առաջնորդական և հոգևական խնամոց բացակայութեան ազատալի գոյժեր ևեթ կ'ընդունինք։ Ազգին և եկեղեցւոյն թշնամիները պատեհ ժամն եկած կը համարին օգուտ քաղելու այս վարչական կազմալուծութենէ և անհոգութենէ։ Այսպիսի վիճակ մը թէ՛ հակառակ է ազգային արժանապատուութեան և թէ՛ վնասաբեր է ազգային ապահովութեան։ Այս կացութեան ընդ փոյթ դարման տանելու համար նոր Պատրիարքի մը իշխանութեան ներքև Ազգ. Վարչութեան թէ՛ կեդրոնին մէջ և թէ ի գաւառս ազգու զարկ մը տալ անհրաժեշտ է։ Ազգին յարաբերական կացութիւնն ևս չատագոյն չէ ներքին վիճակէն, և մեր կողմէ չրջաՀայեաց քաղաքականութեան մը պէտք կը ցուցնէ։ Ի միքան, ընդհանուր վիճակն այնպէս է որ կ'արժէ՝ ամէն կուսակցական և անձնական նկատումները գէթ պահ մը ի բաց թողով՝ լրջօրէն խորհիլ թէ ի՞նչ եղանակաւ կարելի է դարման տանիլ կարի անախորժ և անգոհացուցիչ վիճակի մը։

Ուրիշ պատճառ մը որով այս անգամ պատրիարքական ընտրութիւնը բացառապէս փափուկ հանգամանաց մէջ կը ներկայանայ, պատրիարքական ընտրելեաց չուրջ կազմուած կուսակցութեանց վիճակն է։ Հայոց Ազգը սովոր էր՝ Սահմանադրութենէն առաջ ալ ետքն ալ՝ աւելի կամ նուազ զինք ներկայացնող մարմնոց կողմէ միահամուռ հռչակուած Պատրիարք մը տեսնելու։ Կարի հաղուագէպ է որ երկու ընտրելիներ կէս առ կէս բաժնած լինին ազգային ժողովները։ Տ. Յարութիւն Պատրիարք ստուար մեծամասնութեամբ մ'ընտրեցաւ, կրնանք ըսել՝ առանց լուրջ ընդդիմութեան։ Տ. Ներսէս Պատրիարք գրեթէ միահամուռ քուէով Պատրիարք հռչակեցաւ, և իր հրաժարականաց քանիցս մերժումներն ալ միահամուռ էին։ Թրիմեան Պատրիարք միահամուռ հռչակեցաւ առանց քուէի և առանց հակառակորդի։ Աւելի առաջուան ամենէն երեւելի Պատրիարքունք, Պօղոս, Յակոբոս, Մատթէոս, ևն., կամ միաձայնութեամբ ընտրուած էին, և կամ ստուար մեծամասնութեամբ, սահմանադրական ժողովոց մէջ լլնի թէ Սահմանադրութենէն առնի ազգային Ընդհանուր ժողովներուն մէջ։ Ուստի, մեր հանրային կենաց մէջ անսովոր բան մ'է որ Պատրիարքի ընտրութիւնն համամատական մի՞ այ, ընտրողժողովոյն երկու հաւասար խումբերու բաժանմամբ։ Բայց այս անգամ նոյնպիսի դժբախտագոյութեան մը մէջ գտնուեցաւ Ազգ. ժողովն։ Իւրաքանչիւրն երկուց գլխաւոր ընտրելեաց, Պրուսայի Գեր. Առաջնորդն և Պէշիքթաշլի Գեր. Քարոզիչը, ներկայ Երեսփոխանութեան հաղիւ մէկ երրորդ մասին քուէն ունեցաւ։ Այս երկուքին վրայ վերջնական քուէարկութիւն պիտի կատարուէր վաղն, և մին կամ միւսը, 5 կամ 10 քուէի առաւելութեամբ, Պատրիարք պիտի հռչակուէր։

Մեք ցարդ պատրիարքական ընտրելեաց վրայ բան մը չգրեցինք, որովհետեւ ցաւ ի սիրտ կը տեսնէինք թէ այս անգամ կուսակցական մրցումներու ներքին կերպիւ մը ի հանդէս կուգար Պատրիարքական Աթոռին չուրջ, զոր սիրելի է մեզ ամէն կուսակցական պաշարներէ գեր ի վեր տեսնել։ Չէինք ուզեր՝ այս կամ այն կուսակցութեան ընտրելին պաշտպանելով՝ աւելի եւս արծարծել այս պայքար, և չէինք վհատեր ի վերջոյ միութիւն մը տեսնելու Տեսաց Երեսփոխանաց մէջեւ։ Գեր. Տ. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանի հրաժարագիրը, զոր երեկ մեծաւ գոհութեամբ ծանուցինք, այսպիսի միութեան մը գեղեցիկ առիթ կընծայէ։ Ն. Գերապատուութիւն պատրիարքական ընտրելիութենէ կը հրաժարի, յիշեցնելով թէ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքը պէտք չէ նկատուի իբր կուսակցութեան մը Պատրիարքն, այլ բովանդակ Ազգին Պատրիարքն՝ ո՛չ միայն օրինական իրաւամբ այլ և ընտրութեամբ և արդեամբ։ Որովհետեւ այժմ Ազգ. ժողովոյ մէջ դէմ առ դէմ կան երկու հաւասարազօր կուսակցութիւնք, Ն. Գերապատուութիւն, արժանապատուութեան գովելի զգացմամբ մը, չընդունիր կուսակցութեան մը ներկայացուցիչ լլնել, կամ քանի մը քուէներու աննչան առաւելութեամբ մը Պատրիարք ընտրուիլ։ Ուստի, Ն. Սրբազնութիւն կը խնդրէ որ Տեսաց Երեսփոխանք, ի բաց թողով կուսակցական և անձնական ամէն նկատում, իրենց քուէները մէկ անուան մը վրայ միացնեն, և միահամուռ քուէով Պատրիարք հռչակեն արժանաւոր եկեղեցական մը։

Այս հրաժարական Գեր. Խորէն Նար Պէյ Սրբազանի հրապարակային ամենէն գովելի գործերէն մին կրնայ համարուիլ։ Կը փափաքինք որ այսպիսի զոհողութեան մը պատուղը լիուլի փայլեն Երեսփոխանութիւնն և Ազգն։ Ասոր միակ միջոցն է ի բաց թողուլ ամէն կուսակցական ընտրելիութիւն, և համաձայնիլ չէզոք ընտրելոյ մը վրայ։ Ըստ Սահմանադրութեան, Ազգային ժողովը վաղը կը պարտի վերջնապէս ընտրել երկու առաւելագոյն քուէ ստացողներէն մին, որք են՝ հրաժարմամբ Խորէն Արքեպիսկոպոսի Գեր. Բարթուղիմէոս Եպիսկոպոս և Գեր. Խորէն Եպիսկոպոս Աշչեան։

Արդ, մեղ կը թուի թէ ընդհանուր Ազգին շահն, ինչպէս և պարզ տրամաբանութիւնը, կը պահանջեն որ վաղն Ազգ. Երեսփոխանութիւնն իւր քուէները միացնէ Արժաչու Գեր. Վանահօր վրայ։ Իրրեւ հմուտ և լեզուագէտ եւ կեղեցական և իբրև Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հաւատարիմ և նախանձախնդիր պաշտօնեայ իւր ունեցած մեծամեծ առաւելութիւններէն զատ, Գեր. Խորէն Եպիսկոպոս Աշչեան չէզոք ընտրելի մը լլնելու, այսինքն՝ իւր եռև կամ իւր առջեւ կուսակցութիւն մը չունենալու մեծագոյն առաւելութիւնը կը ներկայացնէ։ Մեք չենք բընները Պրուսայի Գեր. Առաջնորդին արժանիքն, այլ կը նկատենք ինչ որ կարելի է արդի պարագայից մէջ։ Երեսփոխանութեան մէջ միութեան մը պէտքն ակներեւ է, և կը խորհինք թէ՝ որ անուան վրայ կարելի է այս միութիւն։ Արժաչու Վանահօր անունն ինքնին կը ներկայանայ մեզ, իբրեւ չէզոք ընտրելոյ մը անուն։ Ամէն սահմանադրական ազգի մէջ, ամենէն ազատ ազգաց մէջ իսկ, յաճախ կը պատահին այսպիսի պարագայք, երբ երկու կամ աւելի հաւասարազօր ընտրելիք ի բաց թողուելով, համաձայնութիւն կը գտնուայ չեզոք ընտրելոյ մը վրայ։ Եւ բաց աստի, թուրաբական պարզ հաշիւ մը նոյն եղրակացութեան կարող է տանիլ զմեզ։ Արժաչու Գեր. Վանահայրը պիտի ունենայ Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանին տրուած և տրելիք քուէներն, որք արդէն 40էն աւելի են, և ասոնց վրայ բարդուելով անցեալ նիստին մէջ իւր ընդունած 14 քուէներն և ուրիշ քանի մը ցանցառ քուէներ, ակներև է թէ 50 քուէէն աւելի ունի այժմէն։ Ուստի, մինչեւ իսկ եթէ «Բարեզրիմէոսեանքը» յամառին մնան իրենց անցեալ ուրբաթ աւուր քուէին վրայ, Արժաչու Գեր. Վանահօր քանի մը քուէներու առաւելութեամբ վերջնական ընտրութիւնն ապահովեալ դ'երեւի արդէն։ Բայց մեք կը փափաքինք որ վաղուան ընտրութիւնն ապացոյց մ'ընծայէ այն հաներաշխութեան և այն անձնուիրութեան ոգւոյն որ կը վառէ զերեսփոխանութիւնն ազգային ճգնաժամերու մէջ։ Կը փափաքինք որ վաղուան ընտրութիւնը թէ՛ Պատրիարքական Աթոռին չուրն աւելցնէ և թէ նոր պարտ մը բերէ Ազգ. ժողովոյն։ Կը փափաքինք որ վաղուան ընտրութիւնը կուսակցական մրցումներու վախճանն աւետէ Ազգին, և միոյց ընծայէ միահամուռ ընտրեալ Պատրիարքի մը չուրջ ազգային վարչային հանրօգուտ գործունէութեան նոր դրոյս մը բանալու։ Հետեւապէս, թէ՛ ի սէր ազգային ընդհանրական շահուց և թէ յօգուտ հասարակ ողջմտութեան, ազգային անկողմնակալ զգացմանց թարգման լլնել կը կարծենք, փափաքելով որ անդաստակը կը շրջափակէ առաջին յարկին բարձրութեամբ։ Զորս անկիւնները մէկ մէկ ասպետ, սաղաւարտ ի գլուխ, պողվատէ զրահներով ծածկուած, ալեզ ի ձեռին, կը կանգնին իրենց երիվարաց վրայ որք ռազմական ծանր ասպազէններով բեռնաւորեալ են։ Ճարտարարուեստ ծանրագին նիւթերով լի ապակեւոր դարակներ, գրագարաններ որք կը պարունակեն բոլոր նոր գրքերը, դրուած են պատերուն երկայնութեամբ։ Գնդամուղի սեղան մը եւ ամէն տեսակ խաղի գործիներ դիրուած են ընդարձակ սանդուղին վանդակին ներքեւ։

Լայն խորշերն, որոցմէ կ'անցնին դէպ ի ընդունելութեան սրահներն ու մեծ սանդուղը, ծածկուած են ծեր դարու ազգին վարագոյրներով որք որսի պատկերներ կը ներկայացուցնեն։ Ոսկեկուռ մետաքսէ երկար չուանագօտիներ խառնական ձեւով վեր առած են այդ հրաշալի վարագոյրներն։ Թանձր գորգեր, յորս կը մխրճի մարդ մինչեւ ծունգը, ոտից խաչիւնը կը խեղդեն։ Խորունկ բազմոցներ, արեւելեան կերպասներով ծածկուած, կը տարածուին սրահին չուրջը։ Ճակատի կողմը կը բարձրանայ քանդակեալ փայտէ խոշոր չքմնէ մը, որոյ տապակը զարդարուած է Վերածնդեան հիանալի հայելիով մը, արծաթապատ պղնձէ չրջանակի մէջ առնուած, որոյ վրայ կ'երեւի ծարաւանդ մը ծամածուռ պայքարու եւ հերարձակ յաւերժահարանց։ Նստարաններ դրուած են այդ չքմնէի վառարանին չուրջն, որ ծածկոյթին ներքեւ վեց հոգի կրնան կենալ հանգիստ կերպով։ Բազմոցներուն վերև, պատերէն կախուած կան հին վարպետներու մեծ նկարներ, Վերաքոռ մը, ժօռաքնսի, որ հրաշակերտ մ'է։ Ֆ-ղոմէլ, Վալանդէն։ Սպանիական ընդանէ մը յիւ վրայ, նկարեալ Վէլազքէզի ձեռամբ, եւ հաւաքածոյին չքնաղագոյն նկարը, Սուրբ ընդանէ մը, Ֆրանչիսկոյի, որ գնուած է ի Ռուսիա։ Ասոնցմէ զատ, գլխու բարձրութեամբ, Ծաղկաթ աղջիկը դեղեցկի է յեռ։ Մէմիւի, եւ Կայնեսոր մը Պրուէրի, կը փայլին, իբր ակնախտիղ գոհարներ, զինախուրձերուն մէջտեղ, ընդ մէջ արմաւենեաց բարձը ցօղուններուն որք ի վեր կ'ուղղուին Տէքի յախճապակեայ վիթխարի թաղարներէ յոս տնկուած են։ Խորհրդաւոր պայծառութիւն մը, գոթական ապակիներով զարդարուն պատուհաններէն ներս թափանցելով, կը լուսաւորէ այդ դահլիճն այնքա՛ն գեղանկար, թարմութեամբ եւ երկիւղած լռութեամբ առլցեալ։

Անդաստակին կը մտցուի դեղեցիկ ձախ թեւն ուր կը գտնուին ընդունելութեան դահլիճներն եւ մարդուս աչքերը կը շլանան անդ տիրող պայծառութենէն, ինչպէս երբ կաթողիկէ մը դուրս եկած ատեն հրապարակին ճառագայթարձակ փոպիոդումն։ Կարասիները, ոսկեզոծ փայտ եւ ճենովայի թաւիշ, կարի զբաւթ տեսք մ'ունին։ պատերն սպիտակ եւ ոսկեգոյն են։ ամենուրեք ծաղիկներ։ Ծայրը, սենեակն տիկին Տէվռէնի, որ չսիրեր սանդուղներ վեր ելնել եւ ստորնայարկը կը բնակի։ Այս սենեակին սրահ կը գտնուի սրահի մը պէս կահաւորեալ ջերմանոց մը որ իւր հանգստավայր կը ծառայէ տան տիրուհւոյն։ Ճաշի սրահը, որական կազմածոց սրահը եւ ծխարանը, կը գտնուին ալ թեւերուն մէջ։ Որական կազմածոց սրահն արժանի է մասնաւոր նկարագրութեան։ Զորս ցուցասիեղեր, ամէն տեսակ եւ ամէն մեծութեամբ հրացաններով լեցուն, որսասիրաց աչքին կը ներկայեն ինչ որ Ֆրանսա եւ Անգլիա կ'արտադրեն ամենէն աւելի կատարելագործեալ։ Սմիղղ կարասիները եղջերուէ շինուած են եւ աղուէսի ու գայլի մորթերով ծածկուած։ Սրահին մէջտեղը փռուած է ահագին գորգ մը, բազկացեալ չորս արջերէ, որոց ապառնական ցուցուկները չորս անկեանց վրայ ցոյց կուտան սպիտակափայլ ակռայներ։ Պատերուն վրայ, սարչաւ որսորդութեան չորս պատկերներ, սքանչելապէս նկարեալ ի Բրինդոյզի, ոսկեզօծ չրջանակներու մէջտեղ։ Ցած բազմոցներ, անկողիններու պէս լայն, գորշ կապուտ ծածկեալ, վաստակաբեկ որսորդին փափագ կուտան անդ փռուելու։ Արդուզարդի մեծ դահլիճներ, ջրաբուժական գործիներով, պատրաստուած են ընդունելու համար հրաւիրեալներն, որպէս զի կարենան կազդուրիլ լուացումներով։ Ամէն բան նախատեսած է ի գոհացումն ամենանուրբ ճաշակաց։ Սատրերիեայ յարկը խոհանոցները կը գտնուին։

Առաջին յարկը, մասնաւոր սենեակներ։ Տասներկու սենեակ, արդուզարդի եւ ննջարան, պարսիկ կտաւով կահաւորեալ։ Ագկից կը պարզուի հիանալի տեսարան մը դարաստանին եւ դաշտօրէից վրայ։ Նախ, առուակն որ իւր արագ գնացքով կը քերէ անառաին երկայնքի դալարազարդ ափունքը։ Ծառերն, իրենց ցած ուղէնները կը լուան ջուրց մէջ, որոց վրայ մեղմ օրօր կը տատանին սպիտակափառ կարապներ։ Վաղընջուց ուռենոյ մը ներքև, որուն ճիւղերն ազատ կանաչութեամբ կամար մը կը յօրինեն, բազմերանգ քաշտիկներու տարմիզ մը կապած է նաւամատոյցի մը վանդակապատին։ Մէկ կողմէն ալ դարաստանին խորութեանց մէջէն, ի բացուստ կը տեսնուի դեղանշորթ դաշտն, եւ խորը՝ հոլմատատան նշդարենեայ գծի մը ետեւ, արծաթավառ ցոլացման մը պէս, Ուռան որ յորդահոսան կ'ընթանայ իւր ցած ափունքներուն մէջէն։

Այդ պերճակառոյց բնակարանն, յուլիս Լկի երեկոյին կը վառէր իւր բոլոր-դակ պայծառութեամբ։ Դարաստանին մը-թամած զանգուածները չքեղապէս լուսազարդեալ էին վենետիկեան լապտերներու շարքերով։ Սառուակին վրայ կը սահէին նաւակներ, երաժիշտներով բեռնաւորեալ, որք մինչեւ հեռուները կ'արձակէին իրենց գործիներուն խրոխտանշական խաղերը։

(Շարունակելի)

—27—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՏՔԵԱՐՆԵՐԸ

ՍԷՐԺ ԲԱՆԻՆ

—Իրաւունք ունիս, մայր, այդպէս լաւագոյն կը լլնի, գոչեց Միշլին. և Սէրժի ձեռքէն բռնելով.

—Երթա՛նք, ըսաւ։

Սկսաւ վազել, պարտիզին մէջ մղելով զնա։ եւ անուշաբոյր թաւուտներու մէջէն վերսկսան իրենց նոյն, այլ միշտ նոր պըտոյտը, թև թևի, մանկամարդ աղջկին իւր սիրեցելոյն բազուկէն կախուած, և երիտասարդը՝ կաթոգին ակնարկով մը ծածկելով զնա, մինչ իւր գգուալիր ձայնիւ կը կրկներ նմա այն միւնոյն խօսքերն որք հարիւր անգամ լսուած են եւ ամէն անգամ ալ ուրախութեան ցնցումով մը կը լսուին։

Թ

Սէնէյլի դղեակն ընդարձակ եւ գեղեցիկ չէնք մ'է Լուի ԺԳի թուականէն մնացած։ Ցիսուն հեռթաթ տարածութեամբ որմապակ դարաստան մը կը շրջապատէ զայն հնատարեան ծառերու շարքով մը։ Անդ կը հանուի լայն ծառուղիէ մը ուր տնկուած են մեծատարած կնճիներու չորս շարքեր։ Փայտակերտ ցանկ մը, սպիտակ ներկուած, կը բաժնէ ծառուղին այն ճանապէն որ մինչեւ Բօնդուաղ կ'երթայ, Բօնիֆլանէ անցնելով։ Դալարագեղ մարմանդ մը, որոյ վրայէն կառքերը կը թաւալին որպէս թաւիշի վրայէ, չը տանի մինչեւ դարաստանին վանդակորմը։ Անդ մնալով առաջ, հարկ է անցնիլ քարաշէն կամուրջէ մը որ ձգուած է լայն ուռանի մը վրայ, վաղուկ ջրով լի, որ կը հեռաւի ուղղանկիւն գետնի մը չորս անկեանց, Բարուսելի հրապարակին դրեթէ հաւասար տարածութեամբ։ Բարուկիր պրտմ մը, լայն պատհանոներով, որուն արձաթայր տանեաց վրայ կը բարձրանան հսկայ ծխնելոյզներ՝ զարմանահրաշ քանդակներով, կառուցուած է այդ գետնին չորս անկիւնները։ Մէջտեղը, ճարտարապետ ցրուեալ ծառերով շրջապատուած, կ'երեւի դղեակը, ժիւրսյի վարգագոյն կառնեղի զանգուածի մը վրայ կառուցեալ։ Շքեղակերտ սանդուղ մը, կրկին շրջաններով, գետնայարկը կը տանի, միմնայարկի մը չափ բարձր։ Լայնատարած անդաստակ մը, գաւթի ձեւով, որ մինչեւ դղեկին տանիքը կը բարձրանայ եւ հին ասպետական զէնքերով զարդարուն լայն պատուհանով մը լուսաւորեալ է, կը ներկայանայ նախ յաչս այցելուին։ Բաղալիկ-Բօլլի խոշոր երդեհոն մը իւր երկար վայլուն պուկերը կը տարածէ անդաստակին խորը, մինչեւ գաւթին քանդակազարդ խարսիներն, պատշգամ մը կազմելով որ անդաստակը կը շրջափակէ առաջին յարկին բարձրութեամբ։ Զորս անկիւնները մէկ մէկ ասպետ, սաղաւարտ ի գլուխ, պողվատէ զրահներով ծածկուած, ալեզ ի ձեռին, կը կանգնին իրենց երիվարաց վրայ որք ռազմական ծանր ասպազէններով բեռնաւորեալ են։ Ճարտարարուեստ ծանրագին նիւթերով լի ապակեւոր դարակներ, գրագարաններ որք կը պարունակեն բոլոր նոր գրքերը, դրուած են պատերուն երկայնութեամբ։ Գնդամուղի սեղան մը եւ ամէն տեսակ խաղի գործիներ դիրուած են ընդարձակ սանդուղին վանդակին ներքեւ։

Լայն խորշերն, որոցմէ կ'անցնին դէպ ի ընդունելութեան սրահներն ու մեծ սանդուղը, ծածկուած են ծեր դարու ազգին վարագոյրներով որք որսի պատկերներ կը ներկայացուցնեն։ Ոսկեկուռ մետաքսէ երկար չուանագօտիներ խառնական ձեւով վեր առած են այդ հրաշալի վարագոյրներն։ Թանձր գորգեր, յորս կը մխրճի մարդ մինչեւ ծունգը, ոտից խաչիւնը կը խեղդեն։ Խորունկ բազմոցներ, արեւելեան կերպասներով ծածկուած, կը տարածուին սրահին չուրջը։ Ճակատի կողմը կը բարձրանայ քանդակեալ փայտէ խոշոր չքմնէ մը, որոյ տապակը զարդարուած է Վերածնդեան հիանալի հայելիով մը, արծաթապատ պղնձէ չրջանակի մէջ առնուած, որոյ վրայ կ'երեւի ծարաւանդ մը ծամածուռ պայքարու եւ հերարձակ յաւերժահարանց։ Նստարաններ դրուած են այդ չքմնէի վառարանին չուրջն, որ ծածկոյթին ներքեւ վեց հոգի կրնան կենալ հանգիստ կերպով։ Բազմոցներուն վերև, պատերէն կախուած կան հին վարպետներու մեծ նկարներ, Վերաքոռ մը, ժօռաքնսի, որ հրաշակերտ մ'է։ Ֆ-ղոմէլ, Վալանդէն։ Սպանիական ընդանէ մը յիւ վրայ, նկարեալ Վէլազքէզի ձեռամբ, եւ հաւաքածոյին չքնաղագոյն նկարը, Սուրբ ընդանէ մը, Ֆրանչիսկոյի, որ գնուած է ի Ռուսիա։ Ասոնցմէ զատ, գլխու բարձրութեամբ, Ծաղկաթ աղջիկը դեղեցիկն է յեռ։ Մէմիւի, եւ Կայնեսոր մը Պրուէրի, կը փայլին, իբր ակնախտիղ գոհարներ, զինախուրձերուն մէջտեղ, ընդ մէջ արմաւենեաց բարձը ցօղուններուն որք ի վեր կ'ուղղուին Տէքի յախճապակեայ վիթխարի թաղարներէ յոս տնկուած են։ Խորհրդաւոր պայծառութիւն մը, գոթական ապակիներով զարդարուն պատուհաններէն ներս թափանցելով, կը լուսաւորէ այդ դահլիճն այնքա՛ն գեղանկար, թարմութեամբ եւ երկիւղած լռութեամբ առլցեալ։

Անդաստակին կը մտցուի դեղեցիկ ձախ թեւն ուր կը գտնուին ընդունելութեան դահլիճներն եւ մարդուս աչքերը կը շլանան անդ տիրող պայծառութենէն, ինչպէս երբ կաթողիկէ մը դուրս եկած ատեն հրապարակին ճառագայթարձակ փոպիոդումն։ Կարասիները, ոսկեզոծ փայտ եւ ճենովայի թաւիշ, կարի զբաւթ տեսք մ'ունին։ պատերն սպիտակ եւ ոսկեգոյն են։ ամենուրեք ծաղիկներ։ Ծայրը, սենեակն տիկին Տէվռէնի, որ չսիրեր սանդուղներ վեր ելնել եւ ստորնայարկը կը բնակի։ Այս սենեակին սրահ կը գտնուի սրահի մը պէս կահաւորեալ ջերմանոց մը որ իւր հանգստավայր կը ծառայէ տան տիրուհւոյն։ Ճաշի սրահը, որական կազմածոց սրահը եւ ծխարանը, կը գտնուին ալ թեւերուն մէջ։ Որական կազմածոց սրահն արժանի է մասնաւոր նկարագրութեան։ Զորս ցուցասիեղեր, ամէն տեսակ եւ ամէն մեծութեամբ հրացաններով լեցուն, որսասիրաց աչքին կը ներկայեն ինչ որ Ֆրանսա եւ Անգլիա կ'արտադրեն ամենէն աւելի կատարելագործեալ։ Սմիղղ կարասիները եղջերուէ շինուած են եւ աղուէսի ու գայլի մորթերով ծածկուած։ Սրահին մէջտեղը փռուած է ահագին գորգ մը, բազկացեալ չորս արջերէ, որոց ապառնական ցուցուկները չորս անկեանց վրայ ցոյց կուտան սպիտակափայլ ակռայներ։ Պատերուն վրայ, սարչաւ որսորդութեան չորս պատկերներ, սքանչելապէս նկարեալ ի Բրինդոյզի, ոսկեզօծ չրջանակներու մէջտեղ։ Ցած բազմոցներ, անկողիններու պէս լայն, գորշ կապուտ ծածկեալ, վաստակաբեկ որսորդին փափագ կուտան անդ փռուելու։ Արդուզարդի մեծ դահլիճներ, ջրաբուժական գործիներով, պատրաստուած են ընդունելու համար հրաւիրեալներն, որպէս զի կարենան կազդուրիլ լուացումներով։ Ամէն բան նախատեսած է ի գոհացումն ամենանուրբ ճաշակաց։ Սատրերիեայ յարկը խոհանոցները կը գտնուին։

Առաջին յարկը, մասնաւոր սենեակներ։ Տասներկու սենեակ, արդուզարդի եւ ննջարան, պարսիկ կտաւով կահաւորեալ։ Ագկից կը պարզուի հիանալի տեսարան մը դարաստանին եւ դաշտօրէից վրայ։ Նախ, առուակն որ իւր արագ գնացքով կը քերէ անառաին երկայնքի դալարազարդ ափունքը։ Ծառերն, իրենց ցած ուղէնները կը լուան ջուրց մէջ, որոց վրայ մեղմ օրօր կը տատանին սպիտակափառ կարապներ։ Վաղընջուց ուռենոյ մը ներքև, որուն ճիւղերն ազատ կանաչութեամբ կամար մը կը յօրինեն, բազմերանգ քաշտիկներու տարմիզ մը կապած է նաւամատոյցի մը վանդակապատին։ Մէկ կողմէն ալ դարաստանին խորութեանց մէջէն, ի բացուստ կը տեսնուի դեղանշորթ դաշտն, եւ խորը՝ հոլմատատան նշդարենեայ գծի մը ետեւ, արծաթավառ ցոլացման մը պէս, Ուռան որ յորդահոսան կ'ընթանայ իւր ցած ափունքներուն մէջէն։

Այդ պերճակառոյց բնակարանն, յուլիս Լկի երեկոյին կը վառէր իւր բոլոր-դակ պայծառութեամբ։ Դարաստանին մը-թամած զանգուածները չքեղապէս լուսազարդեալ էին վենետիկեան լապտերներու շարքերով։ Սառուակին վրայ կը սահէին նաւակներ, երաժիշտներով բեռնաւորեալ, որք մինչեւ հեռուները կ'արձակէին իրենց գործիներուն խրոխտանշական խաղերը։

(Շարունակելի)

ԺԱՄԱԿԱՎՈՐ

15 սեպտեմբեր 1888

ԱՌԱՋՆԱԿԱՆ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպես հայտնի է ընթերցողներին, Ռուսաստանի զինվորական գերատեսչությունը հրամայեց Կովկասի զորամասերի հրամանատարներին, որպեսզի նրանք ամեն ինչ անեն, որպեսզի զորամասերի զինվորները ստանան հաղորդագրություններ ռազմական գործողությունների մասին։ Ինչպես գրում է «Գոլոս»-ը, Կովկասի զորամասերի հրամանատարներն ամենայն հոգատարությամբ հետևում են հրամանի կատարմանը։ Ամեն գիշեր զորամասերի հրամանատարները հավաքում են զինվորներին, նրանց կարդացնում հաղորդագրությունները, ապա բացատրություններ տալիս դրանց մասին։ Զինվորները ուշադիր լսում են հրամանատարներին, ապա հարցեր տալիս։ Հարցերը հիմնականում վերաբերում են Ռուսաստանի ներքին գործերին։ Զինվորները հետաքրքրվում են, թե ինչպես է գյուղացիությունը ապրում, ինչպիսի՞ հարկեր է վճարում, ինչպիսի՞ զորակոչ է հայտարարվել, ինչպիսի՞ զորամասեր են կազմակերպվել։ Հարցերի մեծ մասը վերաբերում է նաև Ռուսաստանի ներքին գործերի նախարարությունում տեղի ունեցող բարեփոխումներին։ Զինվորները հետաքրքրվում են, թե ինչպես է գյուղացիությունը ազատվել ճորտատիրությունից

ԹԱՏԵՐԱԲԵՄԷՆ ԴՈ՞ՒՐՍ

Թատերաբեմէն դո՛ւրս, թատերաբեմէն հեռո՛ւ, վասն զի կատակ չէ՝ — Մաւրիտանացի՛ առիւծ մ՚ունիս առիդ, ու վայրագ. ի՛նչ աչեր, ի՛նչ պղինձ—դէմք. կարծես իւր դիմաց գոյնը տարբաղադրուած է, իւր աչերուն բոլոր արիւնն, կարմիրն՝ երեսն է տարածուած ու դիմաց ճերմակութեան բաժինը աչացը մէջ խոնցած. գոյներու զարհուրելի տարբաղադրութիւն մը, սոսկո՛ւմ. քննադատութի՛ւն — է՛հ, կը կարծէք որ այնքան ապո՞ւշ ըլլամ փորձուելու համար յայդմ այդ Օթէլլոյն դէմ օրուն համար այնքան դիւրին է խօսիլ սպանութեան վրայ որքան ինձ «գեղեցիկ օգոյ և անձրեւի վըրայ», որուն համար այնքան հեշտ է գործածել իւր թուրը որքան ինձ սիկառէթս. հեռու թատերաբեմէն, և հաւատացէք հեռուն ալ արդէն թիկնաթոռ մ՚էի գրաւած։ Զ... քովս ինկած էր. գրագիտի մը գրացնութիւնը թատերասրահի մը մէջ գուցէ այն միակ հատուցումն է զոր գեղանի գրքրացուհւոյ մը բացակայութիւնը կրնայ քիչ մը ապէկ ուրախ եմ, կարծիք պիտի փոխանակեինք. բայց, չար սատանայ, այն ինչ խաղն սկսած՝ Զ... իւր աչ կողման յոյն գրացւոյն տեսարաններն բացատրելու հիւանդութենէն բռնուած է. անվերջ ըզգո՛ւմ. բայց այս չէ ամենը. ետիս, հարաւակողմս, նստած է բոցեռանդ թատերասէր մը ոտքն գրած ոտքին վրայ որ կը հպի թիկնաթոռիս. ու ամեն անգամ —բայց անգամ չէ՝ մ՚ի՛չ—երբ Ադամեան ունի իւր բացագանչութիւններն, շեշտելու զորս ինք միայն գիտէ ունենալ, հաստատինն՝ կոչմամբ հիւսիսային՝ ջղաձգական շարժման մը մէջ ոտքը կը բաղխէ սթոռիս. խե՛ղճ թիկնաթոռ. բայց խեղճ սթոռակալ մանաւանդ, գէշ չէ՛. կը ջանամ մխիթարել ինքզինքս, թէ եթէ նուագ չունինք, գէթ թմբուկ մ՚ունինք մեր մէկ ակաթին տակ, միւսին տակ ունենալով միշտ բղղիւնը։

Նուա՛գ. բայց ո՞վ ըսաւ թէ չունեցանք զայն. չէ՞ որ coulisseէն լսեցինք փողը որ հնչեց. ճանչեց պիտի ըսէի. ա՛հ, ներդաշնակ չէր այդ փողահարութիւնն ճշմարիտ, և չարամիտք գիտեն թէ ի՞նչ նուագի կը։ նում նմանցնել ես զայն։

Բայց կը չեզնի. կը տեսնեմ. է՛հ, ի՛ուղէ՞ք որ իսօսիլ իսարին վրայ. —յայտնեմ ուրմն թէ եթէ լուրջ ըլլալէ չվախցայ, պիտի ըսէի թէ Ադամեանի Օթէլլոյն թարգմանիչը քաջալերուելով նոյն իսկ Օթէլլոյ օրիվակէն, որ գաչդին հարուած կուտայ ինքզինքին, միտամի հարուածներ տուած է տառմն. իսկապէս ներկայացումը չէր որ ունեցանք. Պռապանդիս, Տէլտէմոնայի հայրը, կուգայ բողոք բառնալ ձերարդյոյն առջեւ Մաւրին դէմ, թարգմանչին բառով, որ առեւանգած է իւր աղջիկն. է՛հ, կը տեսնէ՞ք մեր այս Պռապանդիսն, պարզամիտ մը, տխամբ մը չէ իւր ազկան առեւանգութիւնն ուրիշներէ իմանալու և սարսափելու համար որպէս Շէքսպիրինը. Պռապանդիսի տան և ինքնորոյ թարգմանչին ադաչուի տխամբ հայր մը չէ կրցած երեւակայել. կը հաստնամ գաղափարն. դէ՛ չէ, յիրաւի։

Երբ ըսին ինձ թէ Ադամեան Օթէլլո պիտի ներկայէ, հարցի թէ որո՞ւնեն է թարգմանութիւնը, զոր ցայժմ կ՚ունգիտեմ։ Օթէլլոն թարգմանելու համար ոչ միայն բանաստեղծ այլ գուցէ Շէքսպիրի չափ բանաստեղծ հարկ է լինել. եթէ կը յիշեմ, երեք թարգմանութիւն կայ ֆիրանսերէն յորս հազիւ Հիւգոյի որդւոյնը հաւանութեան արժանացած է. մեր Օթէլլոին թարգմանութեան գալով, գիտեմ գանգատողներ կան ոչդրատհաստանէնց ու պարզամտոց մասին. եթէ վարպետին անսահման արուեստը չը լինէր, անկասկա՛ծ ուն՚ էր այն. կ՚ընդունի՞մ, բայց նկատմամբ մը ես դ ասալիք կը լինիմ այդ գանգատողաց կարգէն. զի նախ այդ պարզութիւններով Օթէլլոն աւելի խտութիւն (intensité) մը ստացած է որով գործը, մի ծիծաղիք բացատրութեանս վրայ, «հմամաօտ բայց ազդու» է դարձած. թարգմանիչը Շէքսպիրի սոյն տրամն, թատերական բացատրութիւն մը գործածելու համար, mettre au goût du public, հասարակութեան ճաշակին յարմարցուցած է. բայց այլ է իմ տեսութիւնս. այդ պարզացմամբք, Օթէլլոն աւելի մարդկային (humain) հանգամանք մ՚է առած. իւր անձնաւորութիւններն հոգեբանական վերացութիւններ (abstraction) ըլլալէ դադրած են ատիճան մը. օդին մէջ չ՚է որ կ՚երեւին անոնք, և եթէ իրենց ոտքերը չեն ալ բոլորովին դպիր թատերաբեմին՝ գէթ բաւական մօտ են. ատի՞ն ահա այն հրապոյրը որ ոյլապէս հաճելի է ինձ։ Թատեր գեղագիտութիւնը կը յեղաշրջի յար. Շէքսպիրեան ինչպէս Իւկոեան գործերն «գեղեցիկն են մեծին մէջ, կամ մեծը գեղեցկին մէջ.» այս օր այլ է թատեր գեղագիտութեան թէորիան. «Բանաստեղծութիւն և Ճշմարտութիւն»

Երկու տարի յառաջ կը կարդայի ֆրանսական այն գերազանցապէս գրական օրաթերթին, Ժիլ Պլոսի մէջ, Հավլէթի ներկայացան առթիւ. «կը յաւակնէին թէ, հոգեբանութենէ զատ բնախօսութիւն, պիսիքոլոգիա կար անոր մէջ. կարծէ՞ք չկար չը գիտեմ, բայց թատերասրահին մէջ սառնութիւն կար, զայդ քաջ գիտեմ.» Նոյն ճակատագրոյն կ՚արժանանան այս օր Իւկոեան թատերգներն ալ. Ռիշլիէ-Ֆոնթենոյէնի քնարատ էր որ Մարէյն որ Լոռմի առթիւ կ՚ոլլար Հիւգոն. Alas poor Hugo!

Կ՚զգամ, քանի՞ մոլեռանդ Շէքսպիրեաններ, որք գէշ պիտի ըմբռնեն զիս, պիտի գոչեն «սրբապղծութիւն». թերեւս «կոնդակ»ն աւելի գայրացուցած չըլլայ գիրենք. բայց անցնինք, Աբէ-Եբելի երրորդ երեսի Խմբագիրը խօսք տուած է չը մատնել զիս. «Ինչպէ՞ս իմ անունս։

* *

Առաջին արարածը գոցուած է ազդ—վարագոյրն տակ. Զ... կը գիտէ վարագոյրն և դիտել կուտայ. «Աբէ-Եբելի չորրորդ երեսը» — «ուր միայն պատմանարդ անունը կը պակսի» կ՚աւելցնեմ ես։

Այս անգամ թատերասրահէն ալ գուրս ենք. գրօսասրահն (foyer), ամեն ոք գոհ է, գանգացած է, և եթէ մէկը կայ զրժգոհ՝ այն ես սքանչելի բառը պէտք է լինի. խեղճ գժբաղդ բառ, ամենուն ականերուն տակ կը չարչարուի. կը ճակի. բայց Զ... իւր հիացման արտավիժման մէջ կը գտնէ բացատրութիւն մը. «սոսկալի սքանչելի է.» առի՛ գրագիտին կարծիքն, յարձակինք հիմա Էլէքէդ-ալի, գրական ու թատերական քննադատին վրայ. «Տարուբերութիւնի՞դ...» — «Պարզապէս սարսուռ կ՚ազդէ.» Բայց ահա Բէնթիւբիւսը, Մէօհիւբրատարի քննադատը. կը փագեմ իւր քով, այս անգամ քիչ մը կ՚ուզեմ «ոճ փաստցնել». «Ձեր տպաւորութի՞ւնը, հայ Սառա՛ս.» «Ա՛հ, սարսէ՞, իրա՛ւ կը սարսիմ կը սարսափիմ, կը պատասխանէ, այդ Օթէլլոյն առջեւ.»

—Քնադատութիւն չունի՞ք գինթա՞պի էք.

—Լաւ ես՝ գրչաթափ կամ քնթաթափ. երբ մարդ Ադամեան մ՚ունի իւր առջեւ, պէտք է ամեն քննադատական յաւակնութիւններէ հրաժարի և ջանայ գերասանն իւր անհուն տաղանդին մէջ ըմբռնելի արդէն քննադատութիւնը նոյն իսկ զրկանք մ՚է քննադատին. «Քննադատութեան հաճոյքը, կը բառնայ ի մէնջ չատ մը գեղեցիկ բաներու առթիւ խրատպէս զգաստուելու հաճոյքը.» գիտէ՞ք։

—Լապուիլէէն է.

—Ճշդիւ.

Սկսանէթս դրած եմ, երթամ մտնել այցելել օթեակ մը, տպաւորութիւն մը դուրս բերելու համար գրպանիս մէջ. եւ որո՞ւ տպաւորութիւն. օրիորդի մը. չեմ գիտեր դերասանուհի, բայց վիպասանները միշտ կանանց զարմացման է որ կը տեղչան առաւելապէս, վասն զի, ինչպէս կ՚ըսէ Ֆլաբէր, կիներն են հաւատարմագոյն ընթերցողներն։

Բայց Ադամեանի անունը, անոնց համար որք կը սիրեն երգել ամեն գաղափարէ առաջ, անուշ-կ փափկիկ գաղափարի չը համապատասխաներ. ահ սիրոյ գաղափարին վերացումը չէ՞ նա. կը կասկածիմ որ Օթէլլոյի արիւնացայտ աչերուն համար իսկ բարախած չըլլան սրտեր։

Հրաչալի՞ խոսիկը։

Օրիորդը. է՛հ, չատ կը փափագի՞ء օրիորդին կարծիքն իմանալ. — յուսախարութիւն մ՚ունեցած էր, այդ ապիւնկպկ Օթէլլոն տեսած էր փոխան սիրապատիր Ադամեանին. «եթէ Ռոսոիկին դերին նման jeune-premierի դերի մը մէջ ըլլա՞յ նա օր մ՚ալ, կ՚ըսէր ինձ. Զարմասմանքս չատ ծիծաղելի չէ՞ գրաններ, կարծես կ՚ուզասեմ վայրկեանէ վայրկեան որ Տէզդէմոնան անդ, սիրային հաւատաց պատասխանէ ծաղրանօք. «Անխելք չունն ա՞մուրէն, մաս կը յուսայ կարկանդակէն.» կը յիշի՞ء «Ահա եկայ» թատերգն։

Կը ծիծաղինք քիչ մը, ինչ որ չատ անհամեստ էր գուցէ, յուզիչ տ՚սարանները յիտոյ. գրաւած եմ թիկնաթոռս ձեռքելով ամրոյը. վարագոյրը կը բարձրանայ երկրորդ տեսարանէն Օթէլլոյն վրայ, որոյ վրայ պիտի լլչէ։

Ձեմ գիտեր, մինչեւ վերջին տեսարաններն մե՞նք ենք որ լա՛ւ կը սոսկինք զգալ, ը՛ռնել Ադամեանին գիտաւ ուանդրեւակայելի նրբութիւններն, թատանցել անոր հազար «ոչինչ»երուն, չէ թէ իրօք ինքն է որ ինքզինք կը գերազանցէ. հմայուած ենք. թիկնիկին տեսարանը, ի՞նչ աւելի հրաշալի տաղանդ կարելի էր վատնել, չայլել. բայց ինքնասպանութիւն, խաղաղեց ինքզինք, ինկ ու անշունչացեալ. ի՞նչ, կը հաւատա՞ք որ Ադամեանը գիակնացեալ թողուք թատերաբեմին վրայ. ա՛հ, չէ, մեր ամենուս ձեռները մագական գաւազանի մը տեղ կունան բռնել. կը պայթին ծափահարութիւններն. ոտքի է Ադամեան։

«Պռավօներ կը խեղդեն ծափահարութիւնները. որուտում մ՚է համակ։ թի՛ Ամեն ոք բացա՝ է բերանը «կենցէ» գոչելու, բայց դիտելի է թէ ոչ ոք բացած էր քսակն վեմ արուեստագէտին նոյն իսկ պակ մը նուիրելու։ ՕՎԷՐԻՏԷ

Ս. ԹՂԼԵԱՆ

ԵՒ ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՀՍՏՈՑ (*)

Ցայս վայր մեր ահեղազօր Լանկթիմուրն բուռն թափով, անխոնջ եւ յամառ, կը շարունակէ իւր ընթացքը, և, գոգցես մի որոշիչ ճակատամարտ մղելու համար, կը խոյանայ առ իս իւր ամենէն սարսռուր զէնքերով որք, ա՛ւաղ, պիտի փչրին ընդհուպ իւր ձեռացը մէջ. Ունէ՞ն դիք.

«Ես, տարէոյն ընթացքին մէջ, Հ. Ղ. Ալիշանէ, Հիւբմիւզէ, Բագրատունիէ այլ և այլ գեղեցիկ կտորներ գրել տուած ու սովրեցուցած էի. Ռուսմն. Խորհրդոյ կողմանէ զրկուած քնիչն, Ասքանազեան էֆէնտին, յոյս կուտար ինձ, իբրեւ երիտասարդ և ժամանակիս ուսուցիչ, թէ պիտի գնահատէր իմ աշխատութեանս ոճն և պիտի գրուատէր. սակայն ո՞րքան պատրեցաւ յոյսս երբ տեսայ սոյն երիտասարդն որ մեր հին պատուելիներուն նման ուղղակի՞նէն, հայցականէն, տէր բայիէն, սեռի խնդիրէն անդին չանցաւ։ Այս պահպանողական երիտասարդ վարժապետը գրագիտութեան դասագիրք մը յօրինած լինելուն՝ հարցուց մեզ թէ մեր աչակերտք գրագիտութեան դաս կ՚առնե՞ն. մենք չկրցանք զինքը համոզել թէ ամենէն լաւ գրագիտութիւնը հեղինակաց ընթերցանութեան անոնց մեկնութեան և գրական վարժութեանց մէջ է. թէ գրագիտութիւնը գդացման, ուղիղ դատողութեան և ճաշակի խնդիր է, և թէ իրեւ դաս այնչափ բիշբան կայ ըսելու որ կարծեմ աւելորդ է ա՛զգր հաւար դասագիրք մը խմել տալոյց ձեռքը և կանոններ թութակաբար գոց ընել տալ. Ասքանազեան էֆ. չհամոզուիլ թուեցաւ և յայտնապէս դժգոհ անցաւ իւր հոլոմներուն և լուծմանց։ Աչակերտքս չատ ալաղար գրուութիւններ ունէին, մինչ զի ոմանցն անհաւատալի իսկ թուէին, սակայն ոչ ոք հարցուց, ոչ ոք նայեցաւ։ ըսել է որ բնաւ կարեւորութիւն չարուեցաւ.—Ա՛հա մեր դպրոցաց վիճակը։»

(*) Շար. երէկի թուէն և վերջ։

Թղլեան էֆէնտի, ի զուր քրտնած էք յերիւրելու բոլորս այս տողերը։ Արդ քանի որ խնդիրը հրապարակ կը հանէք, էր բայէ ի բաց չէք պարզեր ձեր երկու կարգաց իւրաքանչիւրին առանձին վիճակը, և միայն երեք խոշոր անուանց (Ալիշան, Հիւբմիւզ, Բագրատունի) եգիպտոս տակ կը ծածկէք զանոնք. ձեր տողերը կարդացողը այնպէս կը կարծէ թէ դուք կատարեալ հայագէտներ հաստուցեր էք, և ես եկեր և տեր բայի ու սեռի խնդիր հարցնելով՝ նեսմայուցեր եմ ձեր վեմ կարգերուն վեմ հայիրաբութիւնը։ Բայց այդպէս չէ. ահա ճշմարտութիւնը զոր խեղաթիւրած էք դուք և զոր կուգամ ես պարզել առանց ծանաձռելու։ Քընութեան օրը ներկայ էինք երեք քընինչք։ Կրթական տեսուչ Կարապետ էֆ. Իւթիւճեան, մայրենի լեզուի առաջնակարգ ուսուցիչ Սիմոն էֆ. Դաբաճեան և ես (մանաւորապէս Ուսումնական խորհրդոյ կողմանէ)։ Իսկ ունկնդիր կային Թաղ. Խորհրդոյ եւ Հոգաբարձութեան անդամներէն ոմանք. Աբէ-Եբելի խմբագիրներէն Լեւոն էֆ. Բաշալեան, վարժարանին ուսուցիչները, և այլք բազումք զորս չճանչէի. Երկու կարգերէն, զորս քննեցինք, ստորինը Գրագաչի գործնական Քերականութիւնը այն ինչ աւարտած էր և Հատընտիր քաղուածը կը թարգմանէր ու կը լուծէր։ Նախ իւրեանց դասատուն սկսաւ ցնորել, յետոյ մեր քննիչքս նորա տուած տեղեկութեանց և ուղղութեանց համեմատ սկսանք քննել զուսանողս, մերթ թարգմանել մերթ լուծել տալով պարզ հատուածներ, երբեմն ալ Գործ. Քերականութեան կանոններուն վրայ հարցումներ ուղղելով զորս դասատուն կ՚ընդմիջէր ըսելով թէ այդ կանոնը աւելորդ տեսնելով չեմ տուած. խմացէք, Հայրապետներ, Գործ. քերականութեան մէջ աւելորդ կանոններ կան եղեր. Այս էր ահա ստորին կարգին վիճակը, այսինքն տէր բայի, սեռի խնդիր ճանչել. ուրի՞չ. — ոչինչ։ Արդ եթէ հին պատուելիութիւն է այս վիճակն ուսնեցող կարգի մը տէր բայի, սեռի խնդիր հարցնելն, անդր ջրհեղեղեան պատուելիութիւն չէ՞ միմիայն տէր բայի ու սեռի խնդիր ուսուցանելն այսպիսի ժամանակի մէջ յորում ազգային վարժարանք մի զմիով ելեալ կ՚ընեն ճոխագոյնս աւանդելու մայրենի լեզուն։ Դանը բարձրագոյն կարգին. դարձեալ Գործ. քերականութիւն (զարմանալի չէ՞ տեսնել ուսուցիչ մը որ չը հաներ Գործ. քերականութեան եւ սակայն ոչ ինքը կը բաժնուի և ոչ աչակերտները կը բաժնէ ի նմանէ) սա անունն տարբերութեամբ որ մինչ ըստորին կարգը վերջին հրահանգներուն հասած էր, բարձրագոյնը վերջին պատմութիւնները գրաբարի կը դարձնէր. կը տեսնէ՞ք, ինչ անհուն հեռաւորութիւն երկու կարգաց միջև, զորս միացնելու համար կը բաւէ որ Բարձրագոյնը կենայ և Ստորինը ամիս մը աւելի դաս առնու։ Անշուշտ այս կարգը լինելու էր, Գործ. քերականութիւնը միայն աւարտող, որուն Թղլեան էֆ. Ալիշանէն, Բագրատունիէն, Հիւբմիւզէն գեղեցիկ կտորներ գրել տուած ու սովրեցուցած էր, մանաւանդ Ալիշանէն որոյ գրաբար տողերուն առջեւ յաճախ քաշահմուտ հայկաբանն իսկ այնչափ կը մտածէ որչափ գերմանացի հնագէտն ասորական բեւեռագրոց առջեւ։ Բայց ի՞նչու հարցաքննութեան օրն այդ կտորներէն մին չկարդացուց և մեկնել չտուաւ ապակերտի մը։ Ինչութեան պահուն յիշեցի թէ Պատ. Ռուսմն. Խորհուրդը կը խնդրէր յինէն զի Մայրենի լեզուէն զատ միանգամայն գրագիտութեան վիճակն ալ տեղեկագրեմ. ըստ որում վարժարանին Պատ. Հոգաբարձութիւնն ալ իւր քննութեանց կարգացուցին մէջ բարձրագոյն կարգին դիմացը Մայրենի լեզու և գրագիտութիւն կը նշանակէր։ Ուստի, ոչ թէ գրագիտութեան դասագիրքը մը յօրինած ըլլալուս համար, ինչպէս կ՚ենթադրէ ազնուամիտ յօդուածագիր էֆ. այլ Ռուսմն. Խորհրդոյ ինձ տուած հրահանգին համեմատ, հարցուցի, ոչ թէ «Գրագիտութեան դաս կ՚առնե՞ն» այլ ո՞ւր հասած են Գրագիտութեան մէջ. (զի ապահովապէս կը կարծէի թէ նոյն դասը կաւանդուի, ըստ կարգացուցի վարժարանին քննութեանց և ըստ գրբոյն Ուսումն. Խորհրդոյ)։ Մինչ այս հարցմանս ես կ՚ապասէի մէկ պատասխանւոյ, երեք ընդունեցայ։

Նախ Թղլեան էֆ. պատասխանեց թէ Դրագիտութիւն չեն կարդար. բայց երբ ըսի թէ կարգացոյցին մէջ Դրագիտութիւն ալ գրուած կայ զոյգ ընդ Մայրենի լեզուին, Բ. պատասխան մը տուաւ եւ ըսաւ «Խրատի ձեւով կը դասախօսեմ». վայրկեան մը յետոյ վարժարանին օգնական դասատուներէն մին Գ. պատասխան մը տուաւ եւ ըսելով թէ վարժարանիս մէջ Դրագիտութիւն չաւանդուիր, և թէ հրաւիրագրոց կարգացուցին մէջ գտնուած գրագիտութիւն բառը տպագրական սխալ է, վարագոյրը իջաւ և կատարեալ գիտութիւնը վերջացաւ։ Այս երեք պատասխանեաց առջեւ որք զիրար կը ջնջէին, ըսի թէ ես բնաւ չէի գիտեր որ տպագրական սխալ մը տեղի տուած է (թէպէտև աւելի ճիշդը ըսած պիտի ըլլայի եթէ ըսէի թէ ես բնաւ չէի գիտեր որ տպագրական այսպիսի տարօրինակ սխալ մը տեղի կրնայ ունենալ) և թէ Պատ. Ռուսմն. խորհրդոյ տեղեկագրելու համար պարտաւոր էի հարցուցեալ։ Ետոյ ուսանողները, բանզի զուրկ էին բոլորովին գրագիտական ծանօթութիւններէ եւ հետեւաբար անտեղեակ վարժութեանց, միայն լեզուի մէջ քննեցինք և մեկնեցանք....

Բայց եթէ ցաւալի բան մը կայ, այն է թէ դպրոցական գրասեղաններէն այն ինչ բաժնուող շրջանաւարտը գիտեն Շաթոպրիանի հետ, թէ «պէտք է համոզուիլ զի էրէլ արուեստ մ՚է, զի այս արուեստն է հարկէ սեռեր ունի, և զի իւրաքանչիւր սեռ կանոններ ունի. (Il faut se persuader qu'écrire est un art, que cet art a nécessairement des genres, et que chaque genre a des règles. Chataubriand) Թղլեան էֆ. Գրագիտութեան ուսուցիչն, տակաւին չգիտեր այս ճշմարտութիւնը. իւր աչակերտաց հերիք կը համարի հեղինակաց ընթերցանութիւնը միայն և կրսէ անոնց «Գացէք, Արիստոտելէն մինչեւ ցայսօր, 22 դարերու մարդկութեան չինած գրական օրէնքներն ոճոր, պերճախօսութեան, բանաստեղծութեան և տաղաչափութեան օրէնքը, առանձինն հեղինակները լոկ կարդալով գտէք ձեր կարճատև սակաւօրեայ կենաց մէջ.» երբ այսպէս կը խօսիմ, մի գացէ՛ կարծէք թէ կանոններու և օրէնքներու շղթայով պարաւանդել կ՚ուզեմ զուսանողս. տի՛ր օն անդր, քաւ լիցի. 4 տարի յառաջ, Գրագիտութեանս յառաջաբանին մէջ (երես ԺԲ.) ըսած եմ «Ընտիր հատուածոց ընթերցումը այն միակ միջոցն է որով ուսանող մի կարէ իւր ճաշակը կրթել և ոճը յղկել։ Լաւագոյն մատենագիրները ստէպ ընթեռնուլ, զանոնք քաջ հասկնալ և նոցա յատկութեանց խորը թափանցել. ահա ընտիր ոճ մի կազմելու գաղտնիքը.» Բայց ոչ նուազ կարեւոր և անհրաժեշտ իսկ է գրագիտական կանոններուն ուսումը որ պիտի լուսաւորէ այդ հատուածներն և նոցա գեղեցկութիւնները պիտի ցայտեցուցէ դուրս յայտ ուսանողին։ Եթէ գաղղական մատենագրութեան ամէն տարի նորանոր եղանակաւ ի լոյս ընծայած Գրագիտութիւնները տակաւին չը հասցուին Մաքրուհեան վարժարանի հայկաբանն, անշուշտ սակայն պիտի հասցուցի երբ ըսեմ եմա թէ իւր վեհագոյն վարժապետն Ալիշան, և իւր նախասիրական ազգային հեղինակներն, Ե. Հիւբմիւզ եւ Բագրատունին, գրագիտութեան դասագրեր յօրինած են։ Իւր վարժապետն, Ալիշան, որոյ հաւար, քննութեան օրը, կ՚ըսէր թէ առանց գրագիտական տեսական կանոններ աւանդելու միայն հեղինակները կը կարդացնէր մեզ, ըստուգելով կ՚ըսեմ, ունի ձեռագիր Քերականութիւն որ յորմէ կը դասախօսէ եղեր և զոր կրնամ ցուցնել իւրեանց, ի Պոլիս, իւր դասընկերներէն միոյն ձեռքով.

Հ. Եդուարդ Հիւբմիւզ ունի Գրագիտութիւն (Բանաստեղծութեան արուեստ և ճարտասանութիւն առ ձեռքն), թղուելք իւր Քերականութիւնները ու Դիցաբանութիւնը։

Բագրատունին ունի երկու Քերականութիւն (*). մին ի պէտս զարգացելոց, գործ հսկայագործ, եւ միւսն Տարերք քերականութեան։ Վերջապէս այս յոգնաջան գրիչները, երբ յաճախ իւրեանց հսկայական աշխատութեանց բարձունքէն խոնարհէր իջեր զիջեր են տղայոց համար գրական դասագրեր յօրինելու, անշուշտ այնքան կարեւոր համարած են լեզուին տեսական կանոններուն ուսումը որքան նորա գործնականը։ Թղլեան էֆ. կը գանգատի նաև թէ իւր աչակերտաց գրութեանց կարեւորութիւն չէ տրուած. սխա՛լ. իւր երկու կարգաց գրութիւններն ալ Տատեան Տրդատ պէյէն խնդրած, առած և մեկնած եմ նոյն օրն. այս գրութիւնները յորս կային չատ աղուոր էջ շարադրութիւնք, ուշի ուշով աչքէ անցնելով՝ երկու շաբաթ վերջը ղրկած եմ դարձեալ առ Տրդատ պէյ։

Թղլեան էֆ. պահպանողական վարժապետ կը կոչէ զիս. ապացո՞յց.—ապացուցանելու սովորութիւն չունի նա. ես պահպանողական չեմ, բարեկամս. թէ ո՞րքան նոր, ո՞րքան դիւրուսոյց են մեթոտներս, կարէք հարցնել զայն իմ աչակերտաց զորս ձեր շուրջը ամենուրեք կը տեսնէք։ Ես պահպանողական չեմ, զի ոչ վանական և ոչ պահպանողական ուսուցչի աչակերտ եմ. ես պահպանողական չեմ, զի յարաժամ լաւագոյն մեթոտներու հետամուտ, կը կարդամ, կը քննեմ, կը փորձեմ, և ամէն տարի, նոր մեթոտներով սպառազէն, կը մտնեմ իմ վարժարաններս։ Ես պահպանողական չեմ. զի իմ առաջին երկս (Գրագիտ. տեսական և գործնական) կը պարունակէ յանդուգն նորութիւն և ծայրէ ի ծայր գործնական ոգի, ըստ վկայութեան ազգային հոյակապ գրագիտաց և ուսուցչաց։ Ես պահպանողական չեմ. բայց եթէ դուք կիգաք, երբ ես կոչուիմ պահպանողական, լաւ ուրեմն, բարեկամս, չեմ զլանար ձեզ այդ հաճոյքն։ ուստի պահպանողական եմ, սա տեսութեամբ զի, մինչ ուսուցիչը ոմանք, իւրեանց անկարգ, անոճ դասերով ԿՍՊԱՆՆԵՆ մեր հայկական շնչաւորհիկ լեզուն ազգային վարժարանաց մէջ, ես պատուն ունիմ լինելու յետին այն ուսուցչաց որք կարգեալ կանոնեալ գրութեամբք գիտեն յաւէտ զայն ՊԱՀՊԱՆԵԼ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՍՔԱՆԱԶ

Գատրգիւղ, 4 սեպտեմբեր

(*) Քերականութիւնն ալ Գրագիտութեան մասն է։

ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԱԺԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Երլ-ալբեաց՝ ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փոխուած եւ խիստ ճոխացած Լարուսի ընթացքին վրայ

Գին 3 ½ Ղրուշ

ԲԱՌԳԻՐՔՈՒԿ

ՀԱՅԵՐԷՆԷ Ի ՏԱՃԿԵՐԷՆ

ԵՒ Ի ԳԱՂԻԵՐԷՆ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գին 4 ՂՐՇ. լաթակազմ

Այդ փոքրիկ բառարանը կը պարունակէ 7000 գործածական բառեր, ամէն բառի առջեւ դրուած են տառիկներն եւ գաղիերէն համանիշները։ 2046

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ի պէտս մանկանց

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

ԵՐՈՒԱՆԴ Կ. ԳԱՐԹԱԼԼԵԱՆ

151 երեսէ բաղկացեալ սոյն ընտիր գասագիրքը կը պարունակէ ի սկզբանէ Թուաբանութեան ցմէջ տասանորդական կոտորակաց հանդերձ առաւել քան հինգ հարիւր օրինակներ և խնդիրներով։

Իւրաքանչիւր կանոն ունի իրեն յարակից բազմաթիւ լուծեալ օրինակներ և խնդիրներ մանրամասն դասաւորութեամբ։ Ինդրոց մեծագոյն մասը կը վերաբերի օանմեան պետութեան արեւելեան գրացի կառավարութեանց յարաբերական գործոց որպիսի են գրաստներու, չափերու, փոխանակութեան և այլն։

Կեդրոնատեղին է Պազը Ալի Շատուէի, Եւրոպական գրատուն, Առաքել էֆ. Պիպէռճեանի քով։

1988 Գին 3 ղրուշ 7—20

ՍԳՈՒԻՑ ՄՕՐԻՑ ՉԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Նաբոլի, 1 հոկտ. 1885

Պարոնայք Սգոդ և Պուռն,

Կը յայտարարեմ թէ Սգոդի օշարակը շատ լաւ արդիւնքներ տուած է իմ դարմանած հիւանդներուս համար, մանաւանդ իւր դիւրամարսելութեան պատճառաւ։ Օգտակարապէս գործածեմ զայն մանաւանդ ամառը։ ԲՈՐ. ԹԷՐՏԻՆԱՆՑ ՄԱՆՍԻ

ուսուցիչ Համալսարանին

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Նիզամիէ թահնիէ իտարէսի հասարլթիրնան ֆիրուսթ օլունաճագ օլան եիւզ պին քըլէի ճէտիտ ինճէ քէբէլին մահը հալի բուսմինին օն եէտինճի ճուսա իրթէսի կիւնի պիլ միւղաեէտ գարաբը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իչթիրասընա թալիպ օլանլէրին մագասը սէրասկէրի լէվազիմաթը ուսումիէ տաիրէսինէ կէլմէկլէրի իլան օլունուր։

14 իլուլ 1888 2095

Նո. 9 1—3

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈՒԻՏԻ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի Կայսերական Իրատէով թողեալ հասոյթք

Է. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ–ՕԳՈՍՏՈՍ 1888

ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. Ղրուշ		Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք Ղրուշ		Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան Ղրուշ		Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան Օսմ. ոսկի		Նախորդ ամիսներէն Օսմ. ոսկի		Գումար մինչեւ 1888 Օգոստոս 31 Օսմ. ոսկի	
Վերջանաւորելի մասը: Դրամական հասոյթ: Նրխատ (յետանալ տրց գանձումն)												
Աղ												
Դրոշմ	(*) 1,610,650	22	410,931	84	8,199,718	38	80,101	07	337,997	76	418,098	83
Ոգելից ըմպելիք												
Զինարան												
Մետաքս												
Նիսխատ: Հասոյթք Թեժիեն(*)	...	...	...	...	...	...	...	...	375,000	...	375,000	...
Հանգամանք հատուցմունք: Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչև ցորոշումն յիշեալ հարկին	126,700	28	...	...	126,700	28	1,242	30	50,485	40	51,727	70
Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	6,500,000	...	...	...	6,500,000	...	65,000	...	...	...	65,000	...
Արեւելեան Իսմէլիի տարեկան հարկին	1,266,886	...	...	...	1,266,886	...	12,668	86	63,344	30	76,013	16
Թէմշկէբիի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	2,500,000	...	...	...	2,500,000	...	25,000	...	...	...	25,000	...
Սերպիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ, և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Գումար	19,004,236	50	410,931	84	18,593,304	66	184,012	23	826,827	46	1010,839	69
Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Լուսնայաշահ (ամիս) գրանց փոխանակութեան վրայ	...	...	...	...	...	...	—473	23	—717	13	—1,190	36
Ընդհ. գումար	19,004,236	50	410,931	84	18,593,304	66	183,539		826,110	33	1009,649

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՑԹ 1887 ՏԱՐԻՈՅ 1,932,350

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՑԹ 1887 ՏԱՐԻՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Գիտակալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իրր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկի նն երկաթէ կամրջին վրայ նստող ոճնեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մօր պագամ գըյէի աթիդ իւչ պին պէշ եիւզ, պէհէր գըյէսի իբի ղրուշ օն պիր փարա.

Այ պագամ գըյէի աթիդ ալթը եիւզ, պէհէր գըյէսի տօղուզ ղրուշ ալթը փարա.

Կէօղթաշը գըյէի աթիդ պին եիւզ, պէհէր գըյէսի պէշ ղրուշ օթուզ եէ տի փարա.

Սաճը գըպրըս գըյէի աթիդ եիւզ եէթմիշ, պէհէր գըյէսի պիր ղրուշ օթուզ ալթը փարա.

Շեբաա թօրթուսու գըյէի աթիդ տօղուզ եիւզ, պէհէր գըյէսի օն ղրուշ օն եէտի փարա.

Կիւճի գընանապը գըյէի աթիդ եիւզ պէհէր գըյէսի եիրմի ղրուշ.

Տէօրտունճիւ օրտուլի Հիւմայուն ապա փապրիգասը իչին մահալինտէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ միւպայեա օլունմագ ալթը գալէմ էճզա ֆիյաթը մուրագգամալէրի իչէ թալիպի էօհտեսինտէ օլուզ, իլուլը բումինին օն տօղուզունճու կիւնինէ գառար պէհէր կիւն միւնագասասը իճրա օլունարագ մէզթիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, իթասրնա վէ եերմինճի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլինէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասկէրի լէվազիմաթը ուժումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

11 իլուլ 1888	2903
Նօ. 7	2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Սիւվարի բանթօլօնլըղը գուրչունը չուգա արչունը ճէտիտ պին եիւզ էլլի, պէհէր արչունը ճէտիտի գըրգ պիր ղուրուշ օթուզ բարա.

Կիւլէզ էվրօպա գաթիանը, արչունը ճէտիտ տէօրթ եիւզ պին, պէհէր արչունը ալթը բարա.

Պէնկալ տիվիտի գըյէի ճէտիտ տէօրթ եիւզ պէհէր գըյէսի տօգսան պէշ ղուրուշա.

Սօտա գըյէի ճէտիտ տօղուզ պին պէշ եիւզ պէհէր գըյէսի պիր ղուրուշ պէշ բարա.

Մարսիլիա թուրթալը գըյէի ճէտիտ սէքիզ պին, պէհէր գըյէսի սէքիզ ղուրուշա.

Արապ սապօնը գէյէի ճէտիտ իբի պին, պէհէր գըյէսի եէտի ղուրուշ եիրմի բարա.

Շեպ գըյէի ճէտիտ սէքիզ պին, պէհէր գըյէսի պիր ղուրուշ օթուզ բարա.

Դըրմըզը չարապ թօրթըսը գըյէի ճէտիտ պէշ պին իւչ եիւզ, պէհէր գըյէսի տօգուզ ղուրուշա.

Կէօղ թաշը գըյէի ճէտիտ իբի պին իւչ եիւզ, պէհէր գըյէսի իւչ ղուրուշա.

Սառճ եաղը գըյէի ճէտիտ իւչ պին, պէհէր գըյէսի իբի ղուրուշ եիրմի պէշ բարա.

Մօր պագամ գըյէի ճէտիտ օթուզ պին, պէհէր գըյէսի պիր ղուրուշ օն բարա.

Զիվիտճիք գըյէի ճէտիտ իբի պին տէօրթ եիւզ, պէհէր գըյէսի ալթը ղուրուշա.

Պէյազ բօթաս գըյէի ճէտիտ իբի պին տէօրթ եիւզ, պէհէր գըյէսի պիր ղուրուշ օթուզ պէշ փարա.

Նիրամիյէ էլպիսէ անպարը իչին մեվզիր միւնագասայէ գօնլրան պալատէ մուրագգամ օն իւչ գալէմ չուգա վէ էճզան սարիբ ֆիյաթը մուրագգամէլերի իլէ թալիպլերի էօհտեսինտէ օլուզ իլուլը բումինին եիրմինճի կիւնինէ գառար պէհէր կիւն միւնագասալարը պիլիճա մեզթիւր կիւնտէ գարարը գաթիլերի վիրիլէճէկինտէն իթասրնա վէ եիրմի պիրինճի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնզիլինէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասկէրի լէվազիմաթը ուժումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

12 իլուլ 1888	2904
Նօ. 8	2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Թուրտա պագըր պէշ պին քիլօ, պէհէրի պէշ ղրուշ օթուզ փարայա.

Պագըր թավուլը օէքիզ եիւզ օթուզ քիլօ, պէհէրի գըրգ պիր փարայա.

Պագըր թօփրաղը պին պէշ եիւզ քիլօ, պէհէրի եերմի ալթը փարայա.

Խաթիմայէ ղայրը սալիհ օլան վէ Սարաճխանէ անպարընտա մէվճուտ օլան մէզբիւր խուրտա պագըր ֆիրուխթ օլունմագ իւզրէ, մէվգբի միւզայիտէյէ գօնուլմուշ վէ ֆիյաթը մուրագգամալէրի իլէ թալիպլերի էօհտեսինտէ օլուզ, իլուլը օն տէօրտունճիւ կիւնինէ գառար պէհէր կիւն միւզայիտէսի իճրա օլունարագ գարարը վիրիլէճէկի վէ օն պէշունճի կիւնիւ եիւզտէ պէշ զամը գապուլ օլունճաղը մուգարրէր պուլունմուշ օլմաղլէ, իչիթիրաեա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասկէրի լէվազիմաթը ուժումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

10 իլուլ 1888	2092
Նօ. 6	3—3

ՍԳՈՊԻ ՕՇԱՐԱԿ

(EMULSION SCOTT)

ՄՈՐԻՒ ԶԿԱՆ ՉՈՒՏ ԻՒՂ

Իբ-ֆոսֆիտ ալ ղով և սոդայով

Պատրաստեալ Հեռամէ ԱՌՈԳԻ և ՊՕՈՒՆԻՆ, ի Նիւ-Եորք

Կարիճ չափ ախորժանամ է

Մորիւ ձկան հուտիւզի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբոֆոսֆիտներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճեղաճումը

Թժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ հատու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն,

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։ Գործակատարք են Համիլէր և Հիրէլ, Պարիզ։ 1691

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

SOUTH BRITISH AND NATIONAL ԱԱՌԱՔՕՂ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՏ ՆԸՑՇԸՆԸԼ

Ստորագրեալ դրամագլուխ	4,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի »	500,000	» »
1873էն ի վեր վճռել կորուստը	2,500,000	» »

GLASGOW & LONDON ԿԼԱՍԿՕՅԻ ԵՒՏ ԼԸՆԴՐԷՆ

Դրամագլուխ 300,000 Անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալ ՀՈՖՄԱՆ ԵՂԲՕՐԲ եւ ԸՆԿ.

(1880) Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սայտիէ խան, թիւ 13, 14, 15

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՖԻՒՏԱԲԷՍԹ

ՀՈՆԿՈՆԳԸԶ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Իսայէն Բարաթեր
» լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նաղարէթ Եաղճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալէօղեան և Պալրքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամիտիրեան Առանա. Գ. և Մ. Սեթեան Հալէպ. Բ. Եղբէգեանտին և Տէրունեան Առապիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէլիրմէնճի օղլու Քեսեան, Էրզրում։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տոկոսաց և աղջիկանց ի չափահասութեան վճռելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարինք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իրր նուիրական պարտականութիւն մէջ տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր այրուի կինն և զաւակները, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի ապագայ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտապէշի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններու ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։ Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (Հունգարական Առաջադիմական Կառավարութիւնէն նշանակեալ հսկողներուն) պահեստի դումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի դումարի մը յաւելում դոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի դումարը ներկային 12 միլիոն է։ 654

Յ. ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ ՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԻԱ

Կ'ընդունին ամէն տեսակ արտածութեան եւ ներածութեան ապրանաց յանձնարարութիւններ օրք կը գործադրուին շահաւէտ կերպով եւ նպաստաւոր պայմաններով։ Հասցէ O. Séropian & Cie Marseille. Հեռագրոց համար, Séropian Marseille. 1634

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ

ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 ֆրանք

Կապահովագրութիւն դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, գոհարեղէն ալն պարունակող ծրարներ, որք յանձնուած են ամենապէս թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ որք ի վերոյին ունին 30,500,000 ֆրանք։

Կապահովագրութիւն շոգենաւով, երկաթուղով առագաստանաւով փոխադրուած ապրանքներ։

Գիներու չատ չափաւոր են և պայմանները չատ ազատ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տ. ԼԸՊԻ ԵՒ Վ. ԻՊԳԴՈՐ ՈՐԴԻ

1152 Ընդհանուր Գործակատար ի Կ. Պոլիս ապէ երիս Ընկերութեան

ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԻՒՆ ունեցողներն, որոց կեանքն ահռելի տանջանք մ'է, մշտատեւ չարչարանք մը, ինքզինքնին հանգարտցնելու պատրաստակամ ինքզինքնին կը թունաւորեն թունաւոր լուսիչ կազմութիւն ունեցող թունդթերով, փոշիներով, Սիկարէթներով, որոց յանախական գործածութիւնը վարդեան մը կը հանգարտցնի դիրքնք, այլ ապահովապէս կ'սպաննէ.

ՇՆՉԱՐԳԵԼՆԵՐ

Շնչարգելութեան միակ բուժիչ դեղնէ

ԱՍՏԵՂ ՀԵՂՈՒԿՆ

(LA LIQUEUR DE L'ETOILE)

Պ. Ժ. ԼԱՍԴԻ, դեղագործ քիմիագէտ ի ՊՈՒՏՈ

Գրեցէք նմա պատասխանի համար թղթագրելով, և Զրկեսցէս պիտի ստանաք ամէն տեղեկութիւններն իւր դեղին և իւր ազդութեան բաղմաթիւ ապացոյցներուն վրայ։

ՄԱՐԻՈ ԼԸՇՈ, դեղագործ-քիմիագէտ, 164, Սենդ-Գաթերին փողոց, ՊՈՐՏՕ։

Ի Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են ի Պոլիս. Քիւչիւք-քեան եղբարք, Իսլիմ Էօխիս, 77. Վ. Քասապեան, Պաշէք-Գաբու, 13. Պ. Պ. Վանսի. ֆիանու և ընկ., 14, Սուլթան-Համամ—Բիբա, Քանգըլը եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թեւտորիտես, 244. Պ. Իսոէֆն Տելլասուս, 328.

1698

Բրտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻՑԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1888 Սեպտեմբեր 1 Հինգշաբթի օրէն սկսեալ մինչև Հոկտեմբեր 3

(Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական նաւերէն նաւամբոյ ընթացքներուն երթեւեկումներ։

ժ.		Թ.
12 —	Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէյրութ. Թարպ. Եէնիք. Մերկ. Բ. Հիսար	32
1 —	Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէս. Գէրմ. Թարպ. Եէնիք. (Ուրբաթի օրերը 1 10 ին Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէքի (Եէնիքեղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	19
1 —	Բ. և Ա. Գալաթա Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէյրութ. Թարպ. Պէյզոզ Եէնիք. Զուգ։ Գանդ. Պոյաճ. Բ. Ա. Հիսար Գանտ. Ամնավ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշլիք. Իւսկիւտար	1
1 35	Եէնիք. Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) Բացի ուրբաթէ.	33
2 —	Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. (Եէնիքեղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) Ուրբաթի օրերը 2 10 Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք	18
2 35	Եէնիք. Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք (Ամնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) Բացի ուրբաթէ	28
3 15	Եէնիմ. Մէզարաղ. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք Ամնավ. Գուր. Օրթ. Պէշլիք.	32
4 30	Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէյրութ. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք Ամնավ. Գուր. Օրթ. Պէշլիք.	33
6 —	Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մերկ. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք Ամնավ. Գուր. Օրթ. Պէշլիք.	22
7 —	Եէնիմ. Մէզարաղ. Պէյրութ. Թարպ. Պէյզոզ Բաղչ. Եէնիք. Մերկ. Գանդ. Բ. և Ա. Հիսար Գանտ. Ամնավ. Չէնկ. Պէյլեր. Օրթաք. Գուզ. Պէշլիք. Իւսկ.	25
8 15	Գալաթ Եէնիմ Մէզ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Մերկ. Բ. Հիսար Պէպէք Ամնավ. Գուրչ. Օրթ. Պէշլիք.	19
10 —	Մէզարաղ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Մերկ. Բ. Հիսար Ամնավ. Օրթաք. Պէշ.	34
	Ամնավաստիճանէն կամարէ ելնող շոգենաւք	
11 40	Եէնիք. Աթէն. Պոյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք Ամնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշլիք.	22
11 40	Պէպէք Ամնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշլիք.	25
12 45	Պէպէք Ամնավ. Գուր. Օրթ. Պէշ.	34
1 30	Ամնավ. Գուր. Օրթ. Պէշլիք.	25
2 10	Պէպէք Ամնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշլիք. Գաղ.	34
3 10	Պէպէք Ամնավ. Գուր. Օրթ. Պէշ. Գաղ.	19
10 50	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	22
11 20	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ)	25
	Ուղիական եղեռներէն կամարջ իջնող շոգենաւք	
11 45	Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Գաղ.	21
11 50	Պէյզոզ Բաղչա. Զուզ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղորդ.)	23
12 30	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշլիքթաշ	28
1 25	Պէյրութ-քոփրէ Թարպ. Պէյ.քոզ Բաղչա. Զուզ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.	17
1 40	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյ. Գուզկ Պէշ.	22
3 20	Ա. Գալաթա Մէզարաղ. Պէշլիք. Թարպ. Պէյ.ք Բաղչա. Զուզուզ. Գանդրէ. Ա. Հիսար Գանտիր. (Գանտիրլի պիտի հաղորդակցի) Ուրբաթի օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլեր. Գուզկ. Իւսկ.	21
4 30	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. (Բացի ուրբաթէ)	18
4 30	Պէյզ. Բաղչա. Զուզ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշլիք.	28
6 15	Մերկ. Բ. Ա. Հիսար Գանտ. Ամնավ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշլիք. Իւսկ.	1
9 —	Պէյրութ. Թարպ. Պէ.ք.զոզ Բաղչա. Գանդրէ. Ա. Հիսար Գանտիր. Վանիք. Չէնկիլ. Պէյլէրպէյլ. Գուզկ. Իւսկ. (Կիրակի և ուրբաթի օրերը Զուզ.)	23
9 30	Գանտիրլի Չէնկիլքէշ Ուղղակի կամր. (Բացի ուրբաթէ)	28
10 20	Գանտիրլիէն ուղղակի կամուրջ	21
11 —	Գուզկիմանտրէն ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ)	28

(Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական նաւերէն նաւամբոյ ընթացքներուն երթեւեկումներ։

1 —	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Պոյճ. Եէնիք. Թար. Պէյրութ. Մէզարաղ. Բ. Ա. Գալաթա	21
1 45	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյզոզ. Եէնիմ.	32
2 30	Գալաթ. Իւսկ. Պէշլիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլեր. Չէնկէյ. Ամնավ. Գանտրլի. Ա. և Բ. Հիսար Գանտրլի. Մերկ. Եէնիք. Բաղչ. Պէյզ. Թարպ. Պէյզ. Մէզ. Եէնիմ. Հալէ	25
3 —	Պէշլիք. Օրթ. Ամնավ. Բ. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պէզ. Մէզ. Եէնիմ.	33
4 —	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Պոյճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյզ. Եէնիմ.	22
5 45	Գալաթ. Պէշլիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամնավ. Պեպէք. Բ. Հիսար Մերկ. Աթէն. Եէնիք. Պէյզ. Թարպ. Պեզ. Մէզարի. Եէնիմ. և Գալաթաներ	19
7 —	Պէշլիք. Իւսկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլեր. Չէնկ. Ամնավ. Գանտրլ. Ա. և Բ. Հիսար Մերկիկեան Եէնիք. Թարպ. Պեզիւք.	23
8 30	Պէշլիք. Օրթ. Ամնավ. Պեպ. Բ. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Մէզաք. Պեզ.	34
10 —	Եէնիք. Թարպ. Պեզ.ք. Մէզպ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը 9 45ին)	18
10 30	Բ. Հիսար Պոյաճ. Մերկ. Աթէն. Եէնիք, Թարպ. Գիրմէ. Պեզ.ք. Մէզաղ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը Օրթաքեան)	17
11 10	Եէնիք. Թարպ. Պեզ. Մէզպ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը Ամնավ.	19
11 35	Պէպէք Բ. Հիսար Պոյաճ. Մերկ. Աթէն. Եէնիք. (Ուրբաթի օրերը Պէշլիքթաշ	22
	Կամարջէն Ամնավստիճանէ երթեւեկող շոգենաւք	
1 —	Ուղղակի Ամնավստիճանէ	25
1 40	Ուղղակի Պեպէք	34
2 40	Ուղղակի Պեպէք	19
9 55	Պէշլիք. Օրթ. Գուրուչ. Ամնավ. Պեպ. Բ. Հիսար (Վերադարձող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
10 35	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք (Բացի ուրբաթէ)	25
11 10	Գալաթ. Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Պոյճ.	21

(Բաց է կիրակի օրերէն) Կոստանդնուպոլսոյ Եւրոպական նաւերէն նաւամբոյ ընթացքներուն ժամերը

1 —	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Պոյճ. Եէնիք. Թար. Պէյրութ. Մէզարաղ. Բ. Ա. Գալաթա	21
1 45	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պեզյտ. Եէնիմ.	32
2 30	Գալաթ. Իւսկ. Պէշլիք. Գուզկ. Օրթ. Պեշյլեր. Չէնկէյ. Ամնավ. Գանտրլ. Ա. և Բ. Հիսար Գանտրլի. Մերկ. Եէնիք. Բաղչ. Պեզ.ք. Թարպ. Պեզ. Մեզ. Եէնիմ հալէ	25
3 —	Պէշլիք. Օրթ. Ամնավ. Բ. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պեզ.ք. Մէզ. Եէնիմ.	33
4 —	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Պոյճ. Եէնիք. Թարպ. Պեզ.ք. Եէնիմ.	22
5 45	Գալաթ. Պէշլիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամնավ. Պեպէք. Բ. Հիսար Մերկ. Աթէն. Եէնիք. Պեզ.ք. Թարպ. Պեզ. Մեզարի. Եէնիմ. և Գալաթաներ	19
7 —	Պէշլիք. Իւսկ. Գուզկ. Օրթ. Պեշյլեր. Չէնկ. Ամնավ. Գանտրլ. Ա. և Բ. Հիսար Մերկիկեան Եէնիք. Թարպ. Պեզիւք.	23
8 30	Պէշլիք. Օրթ. Ամնավ. Պեպ. Բ. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Մէզաք. Պեզ.	34
10 —	Եէնիք. Թարպ. Պեզ.ք. Մէզպ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը 9 45ին)	18
10 30	Բ. Հիսար Պոյաճ. Մերկ. Աթէն. Եէնիք, Թարպ. Գիրմէ. Պեզ.ք. Մէզաղ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը Օրթաքեան)	17
11 10	Եէնիք. Թարպ. Պեզ. Մէզպ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը Ամնավ.	19
11 35	Պէպէք Բ. Հիսար Պոյճ. Մերկ. Աթէն. Եէնիք. (Ուրբաթի օրերը Պէշլիքթաշ	22
	Կամարջէն Ամնավստիճանէ երթեւեկող շոգենաւք	
1 —	Ուղղակի Ամնավստիճանէ	25
1 40	Ուղղակի Պեպէք	34
2 40	Ուղղակի Պեպէք	19
9 55	Պէշլիք. Օրթ. Գուրուչ. Ամնավ. Պեպ. Բ. Հիսար (Վերադարձող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
10 35	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք (Բացի ուրբաթէ)	25
11 10	Գալաթ. Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ. Պեպէք Բ. Հիսար Պոյճ.	21

11 40	Պէշլիք. Օրթ. Գուրուչ. Ամնավ. Պեպէք (Բացի ուրբաթէ)		33
12 —	Պէշլիք. Օրթ. Գուր. Ամնավ.		25
	Կամարջէն Եէնիք երթեւեկող շոգենաւերու ժամերը		
1 —	Իւսկ. Գուզկ. Պեշյլ. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար Գանտ. Բաղչ. Պեզ.ք Եէնիք. (Բացի ուրբաթէ)		33
1 5	Ուղղակի Գանտիրլի		28
2 45	Իւսկ. Գուզկ. Պեշյլ. Չէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. Զուզ.ք Բ. պարտէ Պեզ.ք.		28
3 55	Ուղղակի Գանտիրլի (Բացի ուրբաթէ)		13
4 30	Իւսկ. Պեշլիք. Գուզկ. Օրթաք. Պեշյլ. Չէնկ. Ամնավ. Գանտ. Ա. և Բ. Հիսար Գանտ. Մերկ.		1
8 35	Իւսկ. Գուզկ. Պեշյլ. Չէնկ. Վանիք Գանտիրլի (Եէնիմ. գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդ.) Բացի ուրբաթէ		33
9 10	Գանտ. Ա. և Բ. Հիսար Գանտ. Մերկ. Զուզ. Բաղչ. Պեզ.ք Եէնիք Թարպ. Պեզ. Պեզիւք. Մեզպ. Եէնիմ. (Ուրբաթի օրերը Եէնիք Իւսկ Գուզ Պեշյլ Չէնկ Վանիք.)		1
9 25	Պեշլիքթաշ, Գուզկիմանտ. Պեշյլեր. Չէնկէյ. Վանիք. Գանտրլի. (Գալաթայէն գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)		21
10 5	Գանտիրլի Ա. Հիսար Գանտ. Զուզ. Բաղչա. Պեզ.ք Թարպ. Մեզարդ. Գալաթաներ		32
10 40	Իւսկ. (Բացի ուրբաթէ)		28
10 45	Պեշլիք. Գուզկ. Պեշյլեր. Չէնկէյ. Վան. Գանտ. Պեշլիք (Ուրբաթի օրերը Իւսկ. Գանտ. շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի)		33
11 20	Գանտիրլ. Ա. Հիսար Գանտրլի. Զուզ. Բաղչա. Պեզ.ք Զ		28
11 45	Գալաթ. Գուզ. Պեշյլ. Չէնկ. Վանիք.		34

Ամէն ուրբաթ առաւօտ ժամ 4 30ին Սարեր Չէնկ շոգենաւ մ'Եէնիմիրլ Իւսկ. Գուզկ. Պեշյլ. Չէնկ. Վանիքէյ Գանտ. Ա. Հիսար Գանտրլիա Զուզուզը Բաղչա. Պեզ.ք Թարպ. Պեզ.ք. Մեզպ. պիտի երթայ, և երեկոյին ժամ 10 45ին Մեզարդայէնէն Եէնիմ մ'ելլելով Իւսկ. Գուզկ. Պեշյլ. Չէնկ. Վանիքէյ Գանտ. Ա. Հիսար Գանտրլիա Զուզուզը Բաղչա. Պեզ.ք Թարպ. Պեզ.ք. Մեզպ. պիտի երթայ, և երեկոյին ժամ 10 45ին Մեզարդայէնէն Եէնիմ մ'ելլելով յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի իջնէ։

Ամէն ուրբաթ երեկոյ ժամ 11ին Եէնիմանալի. Եէնիմ մ'Եէնիմիրլ Մէզ. Պեզ. Թարպ. Եէնիք. Մերկ. Բ. Հիսար Ամնավ. Պեշլիք. Հանդ